

Ocena wyników badania sanitarno-weterynaryjnego zwierząt łownych w Polsce w latach 2010 i 2016

Henryk Lis, Maria Iwanina

z Katedry Rozrodu i Higieny Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

Doroczne Sesje Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE) od 1994 r. wysłuchują sprawozdań grupy ekspertów zajmujących się zwierzętami wolno żyjącymi, w tym zwierzętami łownymi. Wynikiem tych prac była rezolucja podjęta przez Regionalną Komisję OIE dla Europy we wrześniu 2012 r., a zatwierdzona na Sesji Generalnej w 2014 r., w której napisano między innymi: „Kraje członkowskie (było ich wówczas 172) uznały, iż żadne państwo nie powinno spotykać się z uprzedzeniami i restrykcjami w przypadku deklarowania, że na jego terytorium pozostają zwierzęta wolno żyjące będące zakażonymi bądź narażonymi na zakażenie, albo wskazując obecność przeciwciał przeciwko danemu zarazkowi do czasu nieodnotowania choroby zwierząt hodowlanych” (1). Prawodawstwo Unii Europejskiej pomija ten zapis, czego przykładem jest wystąpienie afrykańskiego pomoru świń u dzików. Wynika z tego, że badanie dziczyzny jest wskazane, a nawet konieczne, ale interpretacja zagrożeń i ich eliminacji zasługuje na odrębną ocenę.

Celem pracy było określenie rodzaju i zakresu występowania niektórych chorób bądź objawów i zmian chorobowych u zwierząt łownych w 2016 r. oraz porównanie ich z wynikami odnoszącymi się do 2010 r.

Materiał i metody

Ocenić zostały poddane dane z 2016 r. ze wszystkich wojewódzkich inspektoratów

weterynarii. Uzyskane wyniki porównano z danymi z 2010 r.

Wyniki i omówienie

W 2016 r. badaniom sanitarno-weterynaryjnym poddano ponad 203 tys. saren, ponad 6 tys. danieli, prawie 90 tys. jeleni, 10 łosie, ponad 132 tys. dzików oraz 285 muflonów. Łącznie było to ponad 400 tys. zwierząt łownych. Nie uwzględniono badań dzików w kierunku włośnicy (2). Podczas badania stwierdzono objawy bądź zmiany chorobowe u ponad tysiąca badanych zwierząt (poza dzikami), co stanowiło 0,59%, za niezdatne do spożycia uznano 383 tusze (0,43%, **tab. 1**). Objawy bądź zmiany chorobowe stwierdzono u ponad 2,2 tys. dzików (1,67%), za niezdatne do spożycia uznano 2045 (1,54%) badanych zwierząt.

W porównaniu z wynikami badania z 2010 r., nie stwierdzono znaczących zmian; jedynie u dzików nastąpiła poprawa wyników oceny. Przyczyny dyskwalifikacji tusz bądź ich części były różne u poszczególnych gatunków zwierząt. Pozytywnym objawem jest fakt niestwierdzenia gruźlicy bądź zmian gruźliczopodobnych. Wychudzenie i wodnicę stwierdzono u 201 saren, danieli i jeleni, rozkład gnilny u 479 tych zwierząt, a choroby pasożytnicze, w tym motylicę wątrobową u 236 odstrzelonych zwierząt (**tab. 2**). Podobne liczby zanotowano przed sześcioma laty. Zmniejszył się natomiast odsetek przypadków włośnicy u dzików (3).

Evaluation of veterinary and sanitary investigations of game animals in Poland during 2010–2016

Lis H., Iwanina M., Department of Animal Reproduction and Hygiene, Siedlce University of Natural Sciences and Humanities

Game animals and their health are increasingly becoming a matter of interest for both, the national veterinary services and the World Organization for Animal Health (OIE). The present study specifies the type and extent to which certain diseases occur in game animals, as well as touches upon symptoms and lesions that game animals displayed in 2016. These results were then compared with the results obtained in 2010. The evaluated data came from veterinary inspectorates located in each voivodeship in Poland. In 2016, over 203,000 roe deer, over 6,000 fallow deer, 90 red deer, 10 elks, over 132 thousand wild boars and 285 mouflons were slaughtered and subjected to sanitary-veterinary tests in Poland. When compared with the results of the 2010 study, these results did not reveal any significant developments. Still, a very positive symptom is the absence of tuberculosis or tuberculosis-like changes in game animals.

This review aimed at the presenting results of a long term investigations performed on the game animals. Among the roe deer, red deer and fallow deer, 201 cases were diagnosed as suffering from gout and watery muscles, decay was flagged in 479 cases, parasitic diseases and liver fluke were identified in 236 cases. The largest number of game animals was examined in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship: over 69 000 roe deer, over 2 300 fallow deer and over 25 000 red deer were subjected. Most of the wild boars were shot in the voivodeships: Warmińsko-Mazurskie (17 121 units) and Wielkopolskie (14 831 units). The frequency of trichinosis in wild boars varied – from one case registered in Lower Silesia, five cases identified in the Mazowieckie and Śląskie voivodeships, ten cases flagged in the Opolskie and Podlaskie voivodeships, to over 100 cases recorded in the Kujawsko-Pomorskie (105), Zachodniopomorskie (123) and Wielkopolskie (130). However, the percentage of cases in wild boars in 2016 has decreased when compared with 2010.

Keywords: game animals, health status, trichinosis, comparative investigations.

Tabela 1. Wyniki badania sanitarno-weterynaryjnego zwierząt łownych w latach 2016 i 2010

Gatunek zwierząt	Rok 2016			Rok 2010		
	Ogółem	Liczba (%) badanych zwierząt ze zmianami bądź objawami chorobowymi	Uznanych za niezdatne do spożycia	Ogółem	Liczba (%) badanych zwierząt ze zmianami bądź objawami chorobowymi	Uznanych za niezdatne do spożycia
Sarny	203 104	501 (0,32)	408 (0,20)	148 870	-	-
Daniele	6437	515 (0,59)	383 (0,43)	5859	670 (0,31)	568 (0,27)
Jelenie	80 869	-	-	54 703	-	-
Łosie	10	-	-	62	-	-
Dziki	13 2734	2226 (1,67)	2045 (1,54)	87 614	1734 (1,97)	1713 (1,95)
Muflony	285	4 (1,40)	4 (1,40)	-	-	-
Razem	423 464	3242 (0,76)	2840 (0,67)	297 108	2404 (0,80)	2281 (0,76)

Tabela 2. Rodzaje zmian stwierdzonych podczas badania sanitarno-weterynaryjnego zwierząt łownych w latach 2016 i 2010

Rodzaj zmian	Rok 2016		Rok 2010	
	Liczba (%) badanych zwierząt		Liczba (%) badanych zwierząt	
	Sarny, daniele, łosie	Dziki	Sarny, daniele, jelenie, łosie	Dziki
Wychudzenie i wodnica	201 (0,09)	520 (0,35)	121 (0,05)	457 (0,52)
Niedostateczne wykrwienie	1 (0,000)	-	11 (0,005)	10 (0,011)
Rozkład gnilny	479 (0,22)	641 (0,44)	468 (0,22)	613 (0,69)
Posocznica bądź ropnica	7	49 (0,03)	7 (0,003)	48 (0,05)
Wągrzyca	-	-	1 (0,000)	-
Włośnica	-	626 (0,43)	-	557 (0,63)
Choroba motylicza	28 (0,01)	17 (0,01)	51 (0,024)	-
Inne pasożyty	208 (0,09)	370 (0,95)	11 (0,005)	45 (0,05)
Razem	924 (0,21)	1883 (1,41)	670 (0,31)	1734 (1,97)

Tabela 3. Liczba zwierząt odstrzelonych i badanych oraz liczba (%) zwierząt, u których stwierdzono objawy bądź zmiany chorobowe w 2016 r.

Województwo	Gatunek badanych zwierząt					Liczba odstrzelonych zwierząt	Ze zmianami chorobowymi (liczba, %)	Dziki		
	Sarny	Danielle	Jelenie	Łosie	Mufłony			Liczba odstrzelonych	Z objawami bądź zmianami chorobowymi (liczba, %)	Z włośnicą (liczba, %)
Dolnośląskie	-	-	45	-	-	45	0	6 223	1 (0,000)	1 (0,000)
Kujawsko-pomorskie	69 179	2385	25 621	5	73	97 273	374 (0,38)	8681	798 (9,19)	105 (1,20)
Lubelskie	19 022	398	5732	0	-	25 167	221 (0,87)	10 482	333 (3,17)	29 (0,27)
Lubuskie	23 546	132	9424	-	-	33 147	648 (1,95)	5016	17 (0,33)	17 (0,33)
Łódzkie	772	2	360	-	-	1 134	1 (0,000)	4810	15 (0,31)	10 (0,20)
Małopolskie	-	-	-	-	-	-	-	5707	38 (0,66)	36 (0,63)
Mazowieckie	574	26	201	-	-	801	3	6826	17 (0,24)	5 (0,07)
Opolskie	5663	300	1554	-	34	7 551	(0,000)	4606	14 (0,30)	10 (0,21)
Podkarpackie	21 885	146	7995	-	-	30 026	0	9626	129 (1,34)	20 (0,20)
Podlaskie	1131	-	553	-	-	1684	154 (0,51)	5890	13 (0,22)	10 (0,16)
Pomorskie	-	-	-	-	-	-	0	11 546	58 (0,50)	58 (0,50)
Śląskie	4040	171	1295	-	-	5506	3 (0,000)	5897	14 (0,23)	5 (0,08)
Świętokrzyskie	-	-	-	-	-	-	-	3729	32 (0,85)	31 (0,83)
Warmińsko-mazurskie	5	14	12	-	-	31	0	17 121	47 (0,21)	36 (0,21)
Wielkopolskie	34 545	1893	15 361	-	113	51 912	106 (0,20)	14 831	291 (1,96)	130 (0,87)
Zachodniopomorskie	22 748	990	12 716	5	51	36 505	88 (0,24)	11 743	419 (3,56)	123 (1,04)
Razem	203 104	6437	80 869	10	271	290 782	1601 (0,55)	132 734	3827 (2,88)	455 (0,34)

Analizując liczby odstrzelonych i badanych zwierząt łownych poszczególnych gatunków w poszczególnych województwach, widać, że najwięcej ich zbadano w województwie kujawsko-pomorskim. Było to ponad 69 tys. saren, ponad 2,3 tys. danieli oraz ponad 25 tys. jeleni. Natomiast w województwie wielkopolskim było to ponad 34 tys. saren, 15 tys. jeleni i 1,8 tys. danieli. Nieco mniejsze liczby odnotowano w województwie lubuskim: ponad 23 tys. saren oraz ponad 9 tys. jeleni. Dalsze trzy miejsca to: województwo zachodniopomorskie – ponad 22 tys. saren, ponad 12 tys. jeleni i prawie tysiąc danieli; województwo podkarpackie – prawie

22 tys. saren, prawie 8 tys. jeleni; województwo lubelskie 19 tys. saren, ponad 5 tys. jeleni i prawie 400 danieli.

Dzików najwięcej odstrzelono w województwach: warmińsko-mazurskim (17 121), wielkopolskim (14 831), zachodniopomorskim (11 743), pomorskim (11 546) i lubelskim (10 482) (tab. 3).

Włośnicę stwierdzono u jednego dzika w województwie dolnośląskim, u pięciu w województwach mazowieckim i śląskim, dziesięciu – opolskim i podlaskim, do ponad 100 przypadków w kujawsko-pomorskim (105), zachodniopomorskim (123) oraz wielkopolskim (130). Nie przeprowadzono odstrzałów dużych zwierząt

(poza dzikami) na terenie województw małopolskiego, pomorskiego i świętokrzyskiego (tab. 3).

Piśmiennictwo

- Lis H.: Przyczynę do zwalczania afrykańskiego pomoru świń. *Życie Wet.*, 2016, **91**, 279–280.
- RRW-6: Sprawozdania z wyników urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa za rok 2016. Wojewódzkie Inspektoraty Weterynarii – 2016.
- Lis. H., Iwanina M.: Wyniki badania sanitarno-weterynaryjnego zwierząt łownych w Polsce w latach 2010 i 1998. *Życie Wet.*, 2012, **87**, 773–775.

Prof. zw. dr hab. Henryk Lis, ul. Międzynarodowa 32 m. 21, 03-922 Warszawa